

Runninghead: DE ROL VAN DE OPVOEDAMBASSADEUR

Kwalitatief onderzoek naar de rol van de opvoedambassadeur

Belinda A. Tano

6874584

Master Youth, Education & Society

Faculteit Pedagogische Wetenschappen, Universiteit Utrecht

Begeleider: dr. Asia Sarti

Tweede beoordelaar: dr. Semiha Sözeri

Organisatie: Stichting Stimulance

Begeleider: msc. Eline van Houte

Datum: 21 Juni 2021

Abstract

In order to meet the needs of parents with a migration background, Stichting Stimulance offers the projects Weerbaar Opvoeden (WO) and Opvoedambassadeurs aan zet (OAAZ). Within the latter project so-called parenting ambassadors are voluntarily deployed. Due to the overlap between the two programs, they will be integrated into one new program: WO (2021-2023). Among other changes, the parenting ambassadors will be involved with more complex problems. It is not always clear to the parenting ambassadors where their role and responsibilities lie. Several researchers have pointed out that there are risks and negatives if the role of volunteers is not well defined, among those overexertion of the volunteer. This qualitative research study examines the informal support role of the parenting ambassadors in the new project and what they need in terms of knowledge and competence to fulfil this role. Results may help prevent overexertion. This research consists of three parts: first it examines the roles in the projects OAAZ and WO (2021-2023); secondly which knowledge/competencies parenting ambassadors possess and what they need to perform successfully in the new project; thirdly, how cooperation with professional parenting support should take shape. Interviews were held with the project coordinator (n=1), parenting ambassadors (n=8), project staff (n=2) and professionals (n=4). The results showed that there is no fundamental change to the role of the parenting ambassadors, but that execution of the role will be more uniform. More training is needed. Closer cooperation through regular meetings between parenting ambassadors and professionals is recommended.

Keywords: Parenting ambassadors, informal parenting support, migrant parents, regular parenting support, collaboration

Samenvatting

Voor opvoedondersteuning van ouders met een migratieachtergrond biedt Stichting Stimulance de projecten Weerbaar Opvoeden (WO) en Opvoedambassadeurs aan zet aan (OAAZ). Binnen OAAZ werken vrijwilligers als opvoedambassadeurs. Vanwege overlap worden deze programma's vanaf 2021 geïntegreerd tot WO (2021-2023). Alle opvoedambassadeurs gaan zich bezighouden met zwaardere problematiek. Voor de opvoedambassadeurs is het niet altijd duidelijk tot waar hun rol en verantwoordelijkheden reikt. Onderzoekers hebben gewezen op risico's als de vrijwilligersrol onduidelijk is begrensd,

zoals overbelasting van de vrijwilliger. In dit kwalitatieve onderzoek wordt nagegaan wat in het nieuwe project de rol van opvoedambassadeurs wordt op het gebied van informele opvoedondersteuning en welke kennis/competenties zij nodig hebben om die rol te kunnen vervullen, o.a. om mogelijke overbelasting in de toekomst te voorkomen. Het onderzoek bestaat uit drie delen: ten eerste worden de rollen in OAAZ en WO (2021-2023) besproken; ten tweede welke kennis/competenties opvoedambassadeurs bezitten en wat zij nodig hebben om hun rol in het toekomstig traject te kunnen vervullen; ten derde hoe de samenwerking met het professionals uit het reguliere opvoedondersteuningsaanbod het best vormgegeven kan worden. Om dit in kaart te brengen hebben verschillende interviews plaatsgevonden met de projectcoördinator (n=1), opvoedambassadeurs (n=8), projectmedewerkers (n=2) en professionals (n=4). Uit de resultaten is gebleken dat de rol van de opvoedambassadeurs in het nieuwe project weliswaar niet fundamenteel verandert, maar dat de uitvoering van de rol wordt geüniformeerd. Hiervoor hebben zij scholing en training nodig. Nauwere samenwerking door reguliere ontmoetingen tussen opvoedambassadeurs en professionals is wenselijk.

Sleutelwoorden: Opvoedambassadeurs, informele opvoedondersteuning, migrantenouders, reguliere opvoedondersteuningsaanbod, samenwerking

Grenzen aan de rol van de opvoedambassadeur

Een kwart van in Nederland woonachtige ouders heeft een niet-westerse migratieachtergrond (Centraal bureau voor de statistiek, 2021). Deze ouders hebben meer vragen en ervaren meer problemen rondom de opvoeding van hun kinderen dan andere ouders. Vorige studies hebben aangetoond dat dat komt doordat ideeën uit de eigen herkomstcultuur in meer of mindere mate afwijken van de ideeën die daarover in Nederland heersen (De Haan, 2011; Distelbrink et al., 2012; Distelbrink & Pels, 2017; Distelbrink et al., 2020).

Ondersteuning bij opvoeding wordt geboden door organisaties zoals sociale wijkteams of Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). Deze ondersteuning lijkt echter onvoldoende aan te sluiten op de behoeften van ouders met een niet-westerse migratieachtergrond. Volgens deze ouders komt dat door een gebrek aan culturele sensitiviteit en inleving bij professionals (Distelbrink et al., 2013; Distelbrink et al., 2020). Dit verhoogt voor ouders met een niet-westerse migratieachtergrond de drempel om professionele hulp te zoeken bij opvoedvragen en problemen (Bellaart et al., 2020).

Ouders met een niet-westerse migratieachtergrond hebben behoefte aan cultuursensitieve en laagdrempelige opvoedondersteuning, waar zij vanuit vertrouwen en herkenbaarheid in gesprek kunnen gaan over opvoedthema's (Hamdi et al., 2018). De Stichting Stimulance biedt om aan deze behoefte te voldoen de projecten Weerbaar Opvoeden en Opvoedambassadeurs aan zet aan (Stichting Stimulance, 2019). Weerbaar Opvoeden (WO) is een cultuursensitieve training waarin migrantenouders (vaders en moeders, in gescheiden groepen) onder leiding van een trainer in gesprek gaan over de opvoeding. Binnen het project Opvoedambassadeurs aan zet (OAAZ) zijn vrijwilligers actief. Deze worden in dit project opvoedambassadeurs genoemd. Deze opvoedambassadeurs zijn vaders en moeders met diverse culturele achtergronden. Ze bieden informele opvoedondersteuning aan (vaak moeilijk bereikbare) niet-westerse ouders door een luisterend oor te zijn, ouders te adviseren, hen wegwijs te maken in het reguliere opvoedondersteuningsaanbod en waar nodig door te verwijzen naar professionals. Daarnaast hebben de opvoedambassadeurs een signaleringsfunctie en maken zij (taboe)onderwerpen bespreekbaar in de wijk. Hiermee bieden zij verschillende vormen van steun en dragen zij bij aan de versterking van de zogenaamde pedagogische civil society of PCS (De Winter, 2011). Dit begrip wordt nader uitgelegd in het theoretisch kader.

Omdat er overlap bestaat tussen de twee projecten WO en OAAZ heeft Stichting Stimulance besloten om deze programma's met ingang van 2021 te integreren tot één nieuw project onder de naam Weerbaar Opvoeden (2021-2023) (Stichting Stimulance, 2020). Binnen dit geïntegreerde project zullen de opvoedambassadeurs zowel groepsgerichte als individuele opvoedondersteuning bieden. In de groepsgerichte opvoedondersteuning organiseren de opvoedambassadeurs themabijeenkomsten en gaan zij als gespreksleider met ouders in gesprek aan de hand van gesprekskaarten. Intensievere individuele ondersteuning wordt vooral geboden aan kwetsbare gezinnen met zwaardere problematiek. Opvoedambassadeurs hebben wekelijks meerdere malen contact hebben met gezinsleden die zij ondersteunen. Daarnaast initiëren en onderhouden zij contact met zorg- en welzijnsinstellingen. Ook verwijzen zij bij zwaardere problematiek door naar andere instanties of professionals. Ze worden hiermee breder ingezet bij de ondersteuning van ouders en vindt een verzwaring van de rol en taken plaats.

De rol van de vrijwillige opvoedambassadeur kent voordelen, maar brengt ook uitdagingen met zich mee. In tegenstelling tot professionals zijn vrijwillige opvoedambassadeurs niet gebonden door bijvoorbeeld tijdschema's of protocollen. Zij kunnen functioneren met meer flexibiliteit en vrijblijvendheid. Hierdoor is het niet altijd duidelijk tot waar de rol en de verantwoordelijkheden van de opvoedambassadeurs reikt. Verschillende onderzoekers hebben gewezen op de nadelen en risico's als de rol van algemene informele opvoedondersteuner in een organisatie niet duidelijk is omschreven en begrensd, zoals overbelasting van de vrijwilliger. De flexibiliteit komt de ouders ten goede, omdat de opvoedambassadeurs de ouders snel en naar eigen inzicht kunnen ondersteunen. Maar door het ontbreken van grenzen kunnen onduidelijkheden ontstaan, waardoor opvoedambassadeurs voor onaangename situaties en morele dilemma's gesteld kunnen worden en overbelast kunnen worden (Bellaart et al., 2020; Ponzoni & Distelbrink, 2016; Van der Gaag et al., 2012).

Uit eerdere evaluaties van het project OAAZ benoemden de opvoedambassadeurs moeite te hebben met het stellen van grenzen door onduidelijkheid over hun rol. Om aan deze behoefte te voldoen biedt Stichting Stimulance verschillende trainingen, intervisie en persoonlijke begeleiding aan de opvoedambassadeurs (Stichting Stimulance, 2018). Ook in het nieuw project WO (2021-2023) wil Stichting Stimulance deze problematiek ondervangen. In opdracht van Stichting Stimulance onderzoek ik hoe de rol van opvoedambassadeurs in het nieuwe project gaat veranderen en welke aanvullende kennis en competenties zij eventueel nodig hebben om die rol te kunnen vervullen. Daarnaast onderzoek ik hoe de samenwerking

tussen de opvoedambassadeurs en de reguliere opvoedondersteuningsaanbod kan worden vormgegeven in het nieuwe project.

Theoretisch kader

Het huidige onderzoek is ingebed in een theoretisch kader waar vanuit Stichting Stimulance werkt. Hierin heb ik de sleutelbegrippen: pedagogische civil society of PCS, steun voor ouders en informele opvoedondersteuning opgenomen. Hieronder worden deze begrippen nader toegelicht.

Pedagogische civil society

Ouders zijn primair verantwoordelijk voor de zorg voor en begeleiding en opvoeding van hun kinderen (Kalis, 2020). Volgens Bronfenbrenner's (1979) sociaal-ecologische systeemtheorie zijn gezinnen genesteld in verschillende systemen (t.w. het micro-, meso-, exo- en macrosysteem), die elk een eigen invloed hebben op het functioneren van het gezin. Volgens de sociaal-ecologische systeemtheorie is de ontwikkeling van individuen en hun gedragingen het (in)directe resultaat van de omgeving waarin zij zich begeven. Volgens Velez-Agosto et al. (2017) is niet alleen het individuele gezin, maar ook de gemeenschap en de cultuur waarin het gezin zich begeeft, belangrijk in de opvoeding en de ontwikkeling van kinderen. Gerelateerd aan de sociaal-ecologische systeemtheorie is de notie 'it takes a village to raise a child.' Deze is in lijn met het gedachtegoed achter de PCS. Het uitgangspunt van de PCS is dat de opvoeding geen privéaangelegenheid is. Men streeft naar een samenleving waarin opvoeders elkaar ondersteunen en kinderen en jongeren gezond, veilig en kansrijk opgroeien. Vrijwillige verbanden en onderlinge betrokkenheid, in de vorm van meer samenwerking tussen ouders onderling, hebben een positieve invloed op opvoeden en opgroeien (De Winter, 2011). Er wordt door onderzoekers verschillend gedacht over de samenwerking met professionals (Kesselring et al., 2016). Binnen het gedachtegoed van de PCS ligt de focus op het versterken van de informele (steun)netwerken van ouders (Kalis, 2020).

Uit onderzoek blijkt dat de PCS zowel positieve als negatieve uitkomsten kan hebben (Kesselring et al., 2013). In een goed functionerende PCS bestaat bij burgers de bereidheid om met elkaar in eigen netwerken verantwoordelijkheden rond het opgroeien en opvoeden van kinderen te delen. Daarnaast zetten burgers in een goed functionerende PCS zich in voor de gemeenschap. Kinderen worden ingebed in sociale netwerken en positieve opvoedpraktijken en positief gedrag worden aangemoedigd (De Winter, 2011). In een goed functionerende PCS kan het ouderschap 'ontspannen,' wat resulteert in meer plezier in de opvoeding. Ouders doen positieve opvoedervaringen op, wat weer een positieve invloed heeft

op de ontwikkeling van het kind (De Winter, 2011; Ince et al., 2018). Bij een slecht functionerende PCS vormen negatieve sociale controle en druk de norm en worden negatieve gedragingen getolereerd. Als ik in dit onderzoek de PCS noem bedoel ik een goed functionerende PCS.

Informele opvoedondersteuning

In de PCS spelen, naast de primaire opvoeders, de zogenoemde medeopvoeders (Kalis, 2020) een rol. De term medeopvoeders verwijst naar “volwassenen uit het netwerk van het gezin, die het kind en de ouders helpen bij het opgroeien en opvoeden” (Kalis, 2020, p.4). Medeopvoeders kunnen onderscheiden worden in vier categorieën (Kesselring et al., 2016; Kesselring, 2016; Kalis, 2020). De eerste en de tweede categorie zijn informele medeopvoeders. De eerste categorie zijn medeopvoeders die dichtbij het gezin staan, zoals bijvoorbeeld familieleden en vrienden. Zij worden ook wel aangeduid als nabije medeopvoeders. De tweede categorie zijn minder direct betrokken bij het gezin, zoals bijvoorbeeld burens, ouders van klasgenoten en collega’s. De derde en vierde categorie zijn formele medeopvoeders. Volgens Kesselring et al. (2016) en Kalis (2020) kunnen formele medeopvoeders twee verschillende rollen hebben. Ook hier wordt weer onderscheid gemaakt tussen nabije en niet-nabije formele medeopvoeders. De derde categorie, de nabije formele opvoedondersteuners, omvat onder andere buurthuismedewerkers en sociale wijkteams. Vanuit hun functie vervullen zij de rol van medeopvoeder en kunnen zij mogelijkheden creëren voor onderlinge ontmoeting en uitwisseling tussen ouders. De vierde categorie bestaat uit formele opvoeders op afstand, zoals jeugdprofessionals werkzaam bij onder andere Jeugdzorg en de Raad voor de Kinderbescherming. Deze ondersteuners zijn niet vanzelfsprekend aanwezig in de omgeving van het gezin. Contact met medeopvoeders in de vierde categorie is soms zeer nodig, wanneer er problemen zijn in het gezin (Kalis, 2020; Kesselring et al., 2016).

Opvoedambassadeurs zijn onder andere burens, ouders van klasgenoten of activiteitenbegeleiders in buurthuizen. Zij behoren dus tot de tweede en derde categorie. Zij fungeren als sleutelfiguren bij het verbinden van ouders aan elkaar en slaan een brug tussen ouders en professionals uit de derde en vierde categorie.

Typen steun voor ouders

Volgens Kalis (2020) dragen medeopvoeders bij aan de mate waarin ouders zich gesteund voelen bij het opvoeden en opgroeien van hun kinderen. Als het goed gaat met de ouder heeft dat een positieve invloed op de opvoedingspraktijk en daarmee op het welzijn van het kind. Dit kan ouders meer zelfvertrouwen geven (Ince et al., 2018). Opvoedondersteuning

door medeopvoeders werkt niet maar op één manier: ouders die opvoedondersteuning ontvangen, geven zelf als medeopvoeder weer steun aan andere ouders.

Er zijn vier vormen van steun te onderscheiden: emotionele steun, instrumentele/praktische steun, informationele steun en normatieve steun.

Emotionele steun. Emotionele steun is het delen van ervaringen en het bieden van een luisterend oor zonder dat er gedragsverandering wordt nagestreefd (Bergmans, 2017; Kalis, 2020). Emotionele steun zorgt voor onderlinge (h)erkenning, wat ouders helpt problemen binnen de opvoeding te relativiseren en hun vertrouwen te sterken om om te gaan met uitdagingen binnen de opvoeding (Kalis, 2020). Deze steun kan stressvolle situaties rondom de opvoeding verlichten en ouders ervaren betrokkenheid, waardering, respect en begrip. Opvoedambassadeurs bieden ouders emotionele steun doordat zij op laagdrempelige wijze met ouders in gesprek gaan over verschillende opvoedvragen.

Instrumentele/praktische steun. Instrumentele steun betreft praktische hulp bij het verzorgen en opvoeden van kinderen. Ouders dragen hierdoor de opvoeding niet alleen en worden ontzorgd (Kalis, 2020; RMO, 2012). Volgens Putnam (2001) is het doorverwijzen naar verschillende instanties een vorm van *bridging*, ofwel een brug slaan tussen ouders en professionals. Opvoedambassadeurs bieden deze steun door ouders en gezinnen door te verwijzen naar de reguliere opvoedondersteuning; ze gaan mee of vertalen waar nodig (Stichting Stimulance, 2018).

Informationele steun. Informationele steun is gericht op het geven van onder meer informatie en feedback. Deze steun kan ouders helpen inzicht te krijgen in opvoedvragen, iets dat zij als prettig ervaren (Kalis, 2020; Bergmans, 2017). Het is voor ouders met een migratieachtergrond een uitdaging om hun weg te vinden in het brede scala aan beschikbare informatie. Hierin kunnen de opvoedambassadeurs hen ondersteunen, doordat zij opvoedkennis- en vaardigheden bezitten, naast kennis van de sociale kaart.

Normatieve steun. Normatieve steun gaat over input en advies met betrekking tot normen en waarden. Medeopvoeders kunnen een voorbeeldfunctie hebben voor de ouders: zij kunnen een rolmodel zijn en bepaalde opvoedgewoonten en gedragscodes laten zien (Kalis, 2020). In gemeenschappen bespreken de opvoedambassadeurs verschillende culturele en religieuze normen en waarden in de opvoeding en hoe sterk die kunnen afwijken van bijvoorbeeld de Nederlandse manier van opvoeden. Omdat opvoedambassadeurs vaak ouders zijn die zelf te maken hebben met opvoedvraagstukken en hun eigen ervaring inzetten, fungeren zij voor de ouders als een geloofwaardig rolmodel.

Huidig onderzoek

Na literatuurstudie blijkt er geen onderzoek te bestaan naar de onafhankelijke rol van de opvoedambassadeurs, de afbakening daarvan en hoe ze kunnen samenwerken met professionals. Eerdere studies kijken wel naar de rol van algemene informele opvoedondersteuners, maar nemen die meestal samen met die van de professional (Van der et al., 2012; Ponzoni & Distelbrink, 2016; Bellaart et al., 2019). In opdracht van Stichting Stimulance tracht ik meer inzicht te verkrijgen in de rollen van de opvoedambassadeurs en duidelijkheid te scheppen over de begrenzing van de taken en verantwoordelijkheden. De hoofdvraag van dit onderzoek luidt: *Wat is de rol van opvoedambassadeurs op het gebied van informele opvoedondersteuning binnen het project WO (2021-2023) van Stichting Stimulance en wat hebben zij nodig om die rol te kunnen vervullen?* Ik beantwoord deze hoofdvraag aan de hand van de volgende deelvragen:

1. Hoe verandert de rol van de opvoedambassadeurs in het project WO (2021-2023) ten opzichte van het huidige project OAAZ?
2. Welke kennis/competenties dienen de opvoedambassadeurs vanuit hun huidige rol al te bezitten en wat is nog nodig aan kennis/competenties, scholing en training om hun nieuwe rol te kunnen vervullen?
3. Hoe moet de samenwerking tussen de opvoedambassadeurs in het project WO (2021-2023) en het reguliere opvoedondersteuningsaanbod vormgegeven worden?

Methode

Type onderzoek

Dit onderzoek betrof een kwalitatieve studie. Kwalitatief onderzoek heeft drie kenmerken. In de eerste plaats was het beschrijvend van aard. Ten tweede kenmerkt het zich door een open en flexibele benadering, zowel bij de dataverzameling als bij de data-analyse. Dit was belangrijk voor het huidige onderzoek, omdat het de mogelijkheid bood om dieper in te gaan op de rol van de opvoedambassadeur en de samenwerking met het reguliere opvoedondersteuningsaanbod. Een derde kenmerk van kwalitatief onderzoek is dat het holistisch van aard is (Verhoeven, 2018). Dat gold ook voor mijn onderzoek, omdat in dit onderzoek veel verschillende perspectieven, van de projectcoördinator, opvoedambassadeurs, projectmedewerkers en professionals uit het reguliere opvoedondersteuningsaanbod, waren opgenomen.

Procedure

Als onderzoeksmethode heb ik het semigestructureerde interview gekozen. Voor het beantwoorden van de verschillende deelvragen heb ik verschillende categorieën personen geïnterviewd.

Voor het beantwoorden van de eerste deelvraag heb ik de projectcoördinator geïnterviewd, om in kaart te brengen hoe de rol van de opvoedambassadeurs in het integraal project WO (2021-2023) verandert ten opzichte van het huidige project OAAZ.

Het antwoord op de tweede deelvraag heb ik bepaald aan de hand van semigestructureerde interviews met acht opvoedambassadeurs. In deze interviews stond centraal de kennis/competenties die zij al hebben en de kennis/competenties, scholing en training die zij nodig hebben om hun nieuwe rol te kunnen vervullen. Ook heb ik vragen gesteld over de samenwerking met huidige samenwerkingspartners binnen het project OAAZ. Om aansluiting te vinden bij de werkwijze van de opvoedambassadeur heb ik casussen gebruikt die daadwerkelijk zijn voorgekomen en heb ik gewerkt met behulp van vignetten. Uit het onderzoek van Sampson en Johannessen (2019) blijkt dat vignetten een effectief middel voor interviews zijn. Ze spreken tot de verbeelding en zetten aan tot reflectie; ze leveren rijke, gedetailleerde en openhartige commentaren op van respondenten. In aanvulling op de interviews met de opvoedambassadeurs zijn twee projectmedewerkers geïnterviewd over de rol van de opvoedambassadeurs, om in kaart te brengen welke competenties zij bezitten of dienen te bezitten om hun nieuwe rol te kunnen vervullen.

De derde deelvraag, tenslotte, heb ik kunnen beantwoorden met behulp van interviews met een viertal professionals uit het reguliere opvoedondersteuningsaanbod, over de samenwerking met de opvoedambassadeurs. Deze interviews waren er ook op gericht om informatie op te halen over hoe de samenwerking eruit moet zien in de nieuwe rol van de opvoedambassadeurs.

Door verschillende respondenten te bevragen, is er sprake van triangulatie (Verhoeven, 2018). Hierdoor is de validiteit en betrouwbaarheid van de resultaten verhoogd.

Wegens de maatregelen rond de coronacrisis is het merendeel van de interviews (n=15) op afstand uitgevoerd: 11 via Microsoft Teams en twee telefonisch. Met twee respondenten hebben de interviews fysiek plaatsgevonden, omdat daar de voorkeuren van de respondenten lagen. De interviews duurden tussen de 20 en 50 minuten.

Beschrijving van de populatie en steekproef

In mijn onderzoek heb ik de projectcoördinator, opvoedambassadeurs, projectmedewerkers en een viertal professionals uit het reguliere opvoedondersteuningsaanbod geïnterviewd. Bijlage zes geeft meer gedetailleerde informatie over de respondenten.

Binnen Stichting Stimulance is één projectcoördinator verantwoordelijk voor de projecten OAAZ en WO. Zij is geselecteerd voor een interview op grond van haar specifieke

kennis over de rol van de opvoedambassadeurs. Zij is benaderd en uitgenodigd via een e-mail.

Ten tweede zijn acht opvoedambassadeurs betrokken in het onderzoek. Voor het werven van de opvoedambassadeurs is gebruik gemaakt van een gemakssteekproef. De steekproef bevatte dezelfde kenmerken als de populatie van de opvoedambassadeurs. Om een goede afspiegeling van de populatie te krijgen, zijn opvoedambassadeurs uit de vader- en moedergroepen (n=8) geworven. Het zijn vaders (n=2) en moeders (n=6) uit de omgeving van Rotterdam en Utrecht van Marokkaanse (n=4), Syrische (n=2), Pakistaanse (n=1) en Eritrese (n=1) afkomst, tussen de 35 en 52 jaar oud. Een belangrijke voorwaarde voor deelname was dat deze deelnemers de trainingen binnen het project OAAZ hadden gevolgd of afgerond. Voorafgaand aan het onderzoek is het onderzoek in verschillende bijeenkomsten met de opvoedambassadeurs door de onderzoeker geïntroduceerd.

Ten derde zijn projectmedewerkers (n=2) van de projecten OAAZ en WO geworven via een gemakssteekproef (zij waren 25 en 51 jaar oud, een man en een vrouw). Zij begeleiden in de projecten respectievelijk de vader- en moedergroepen van de opvoedambassadeurs. Een van de projectmedewerkers is overigens de directeur van Stichting Stimulance. Het was niet nodig om een derde projectmedewerker te interviewen, omdat de twee projectmedewerkers die zijn opgenomen in het onderzoek genoeg informatie konden leveren.

De professionals uit het reguliere opvoedondersteuningsaanbod heb ik ook via een gemakssteekproef geworven. Een voorwaarde voor deelname aan het onderzoek was dat de professional bekend is met of samenwerkt met de opvoedambassadeurs. In eerste instantie interviewde ik drie professionals, werkzaam binnen respectievelijk de organisaties Twinkeltje Opvoedondersteuning, Centrum van Jeugd en Gezin (CJG) en Ouders van Betekenis. Zij leiden verschillende projecten binnen hun organisatie. Na inventarisatie van de resultaten leek het perspectief van de professionals mij niet volledig en besloot ik een vierde professional te interviewen (werkzaam bij Stichting Vreedzaam), ter aanvulling van deze lacune. Ik selecteerde de organisaties op grond van het gegeven dat deze recentelijk een training aan opvoedambassadeurs hadden gegeven en ‘verse informatie’ konden bieden over samenwerking en rol. Er zijn nog meer organisaties die werken met opvoedambassadeurs. Om praktische redenen heb ik het aantal niet verder uitgebreid. Ik heb via de projectcoördinator de contactgegevens van de professionals ontvangen en hen benaderd via e-mail en middels een informatiebrief geïnformeerd. Deze informatiebrief bevatte dezelfde informatie als de presentatie voor de opvoedambassadeurs.

Meetinstrumenten

Voor de semigestructureerde interviews zijn vier topiclijsten ontwikkeld.

De topiclijst van de projectcoördinator is ontwikkeld aan de hand van projectbeschrijvingen en handboeken van de eerdere projecten OAAZ en WO en het nieuwe project WO (2021-2023) (Stichting Stimulance, 2020). In deze topiclijst zijn vragen over de huidige en nieuwe rol van de opvoedambassadeurs opgenomen.

In de topiclijst van de acht opvoedambassadeurs zijn topics opgenomen over de competenties, scholing en training, informele opvoedondersteuning en samenwerking met het reguliere opvoedondersteuningsaanbod. Deze topics zijn gebaseerd op de literatuur van Bellaart et al. (2019) Ponzoni en Distelbrink (2016) en Van der Gaag et al. (2012). De topiclijst voor de projectmedewerkers is gebaseerd op de topiclijst van de opvoedambassadeurs.

Tenslotte is in de topiclijst voor de vier professionals de topic samenwerking opgenomen. Deze topic is gebaseerd op de literatuur van Bellaart et al. (2019), Ponzoni en Distelbrink (2016), en Van der Gaag et al. (2012).

Data-analyse

In dit onderzoek wisselden dataverzameling en data-analyse elkaar af. Dit proces wordt gekenmerkt als iteratief (Verhoeven, 2018). Hierbij reflecteert de onderzoeker op de inhoud van de verzamelde data en stelt op grond hiervan de focus bij.

De data is geanalyseerd en getranscribeerd aan de hand van een codeboom, waarin de concepten in het theoretisch kader zijn opgenomen. Het concept informele opvoedondersteuning is voortgekomen uit het theoretisch kader. De andere concepten zijn uit het interview naar voren gekomen en betreffen de huidige en nieuwe rol van de opvoedambassadeurs, kennis/competenties, scholing en training en samenwerking met het regulier opvoedondersteuningsaanbod. De interviews zijn eerst getranscribeerd en met behulp van het programma NVivo 12 geanalyseerd (Verhoeven, 2018). De interviews zijn deels deductief (thema's voortkomend uit de interviews) en inductief (thema's gebaseerd op het theoretisch kader) gecodeerd. Allereerst zijn de interviews open gecodeerd, daarna is axiaal gecodeerd om tot categorieën te komen. In de laatste fase is selectief gecodeerd door de codes te structureren.

Bevindingen

Zoals aangegeven zijn de vragen in de interviews in een iteratief proces nader aangescherpt, naarmate zaken omtrent de rol van de opvoedambassadeurs, competenties, scholing en training en samenwerkingsvormen naar voren kwamen. Ter behandeling van de

eerste deelvraag heb ik de huidige en nieuwe rol van de opvoedambassadeurs apart bekeken en vervolgens in welk opzicht zij van elkaar verschillen. Bij de tweede deelvraag ga ik in op de competenties, scholing en training. Tot slot beantwoord ik de derde deelvraag door in te gaan op de samenwerking tussen de opvoedambassadeurs en professionals uit het reguliere opvoedondersteuningsaanbod.

Deelvraag I: Hoe verandert de rol van de opvoedambassadeurs in het project WO (2021-2023) ten opzichte van het huidige project OAAZ?

De huidige rol van de opvoedambassadeur

De taken worden hier in twee categorieën gebundeld. Ten eerste de individuele ondersteuning, huisbezoeken en doorverwijzen; ten tweede de ondersteuning op groepsniveau en het vervullen van een signaleringsfunctie in de wijk. Hierbij zijn vier vormen van steun opgenomen die de opvoedambassadeurs aan ouders verlenen: emotionele, instrumentele/praktische, informationele en normatieve steun.

Individuele ondersteuning, huisbezoeken en doorverwijzen. Op individueel niveau biedt het merendeel van de opvoedambassadeurs laagdrempelige, peer-to-peer opvoedondersteuning op plekken als het schoolplein, in buurtcentra en in ouderkamers. De opvoedambassadeurs denken mee over opvoedingsvraagstukken. De individuele ondersteuning kan instrumenteel/praktisch en betrekkelijk eenvoudig zijn, zoals bijvoorbeeld het digitaal wegwijs maken van ouders in de schoolsystemen van hun kinderen, (zoals Zoom en Magister). Deze steun wordt gekenmerkt als instrumentele/praktische steun en hierover gaf respondent 1 een voorbeeld:

Ik had ... een ouder die niet met Magister om kon gaan. Die begreep dat niet ... Ik ben naar die ouder toe gegaan en heb toen school gebeld. Zij heeft toen inlogcodes gekregen en ik heb haar het een en ander uitgelegd. Ik heb haar toen een stuk of drie keer getraind daarin ...

Soms ondersteunen opvoedambassadeurs gezinnen met zwaardere problematiek rondom thema's als huiselijk geweld, gezinsproblematiek of financiële problematiek. Dergelijke steun gebeurt dan meestal in huisbezoeken, bijvoorbeeld door gezinsbegeleiding waarbij geprobeerd wordt om tussen gezinsleden te bemiddelen. Hierover vertelde respondent 7:

... Er was een meisje die 15 jaar oud was en de ouders hadden echt moeite met haar ... zij begon mij haar over haar mening te vertellen en over het probleem tussen haar en haar ouders. De volgende stap was om een beetje de ouders en dat meisje dichterbij elkaar te laten

komen. Om samen te praten ... Communiceren ... Samen discussiëren, maar als het heel moeilijk is ... Dan misschien verwijst ik haar naar het sociale wijkteam, huisarts of iemand die hier iets over weet.

De opvoedambassadeurs vertelden dat wanneer een opvoedvraagstuk of probleem hun capaciteit overstijgt, ze doorverwijzen of meegaan naar relevante instanties. Hiermee slaan zij een brug tussen ouders en professionals. Deze vorm van steun is emotionele steun, informatiele steun en praktisch.

Ondersteuning op groepsniveau en signaleringsfunctie in de wijk. Ook op groepsniveau en in de wijk spelen de opvoedambassadeurs een belangrijke rol. Zo hebben enkele opvoedambassadeurs samen met projectmedewerkers een dialoogbijeenkomst georganiseerd gebaseerd op de behoefte van Syrische ouders in de wijk. Deze ouders waren zoekend naar hoe ze moesten opvoeden in de Nederlandse cultuur. Tijdens de bijeenkomst bespraken de opvoedambassadeurs de opvoedstijlen in beide culturen. Daarover probeerden de opvoedambassadeurs vragen te beantwoorden, maar ook eigen ervaringen in te brengen over uitdagingen die zij ondervonden en hoe zij die hebben overwonnen. Naast het organiseren van dialoogbijeenkomsten gebruiken sommige opvoedambassadeurs gesprekskaarten in groepen met ouders, om met hen in gesprek te gaan over thema's zoals seksualiteit, discriminatie, sociale media en het onderwijs. In deze groepen begeleiden zij het gesprek en staat het uitwisselen van ervaringen informatie centraal. Deze vorm van steun is normatieve en informatiele steun.

De nieuwe rol van de opvoedambassadeurs in het project WO (2021-2023)

Uit de interviews is gebleken dat in het project WO (2021-2023) alle opvoedambassadeurs ondersteuning zullen gaan bieden aan kwetsbare gezinnen met zwaardere problematiek en groepsondersteuning bieden door als gespreksleider aan de hand van gesprekskaarten met ouders in gesprek te gaan over opvoedingsgerelateerde thema's. Dit gebeurt in het project OAAZ slechts door sommige opvoedambassadeurs. De andere opvoedambassadeurs bieden met name individuele opvoedondersteuning en houden zich bezig met lichtere opvoedingsvragen (o.a. meedenken over schoolkeuzes). Om nog beter door te kunnen wijzen wordt de communicatie met de professionals uit het reguliere opvoedondersteuningsaanbod verbeterd en de kennis van de sociale kaart vergroot. Op deze manier kan beter worden doorverwezen.

Deelvraag II: Welke kennis/competenties dienen de opvoedambassadeurs vanuit hun huidige rol al te bezitten en wat is verder nog nodig aan kennis/competenties, scholing en training om hun nieuwe rol te kunnen vervullen?

Deze deelvraag beantwoord ik in twee delen: ten eerste bespreek ik de kennis en de competenties die de opvoedambassadeurs al bezitten, vervolgens wat zij nodig hebben aan aanvullende kennis, competenties, scholing en training om hun nieuwe rol te kunnen vervullen.

Kennis

Volgens de opvoedambassadeurs en projectmedewerkers bezitten de opvoedambassadeurs kennis over pedagogische onderwerpen en over de sociale kaart, die hen helpt om ouders te ondersteunen. Om hen te voorzien van deze kennis bood Stichting Stimulance in het project OAAZ een starttraining aan. Hierover vertelde respondent 2:

We bieden altijd van tevoren een starttraining aan. Dus in vijf trainingen de elementen verwerken: Wat is opvoeden? Wat zijn de verschillende opvoedstijlen? Hoe was je eigen opvoeding? Welke handvatten kan je aanbieden? Je leert ook over de sociale kaart, je eigen grenzen aangeven en we doen ook rollenspellen en oefeningen. Dat zijn voorbereidingen qua vaardigheden die we meegeven.

Tijdens deze training krijgen de opvoedambassadeurs pedagogische basiskennis (over opvoedstijlen en gedrag van kinderen) die ze nodig hebben om relatief eenvoudige opvoedingsvragen van ouders te kunnen beantwoorden. Sommige opvoedambassadeurs vertelden ondersteuning te bieden aan kwetsbare gezinnen met zwaardere problematiek. Ze doen dit op grond van kennis van gezinssystemen. De opvoedambassadeurs gaven aan dat zij deze kennis niet bij Stichting Stimulance, maar tijdens externe scholing en training (eigen opleiding) hebben opgedaan. De opvoedambassadeurs vertelden dat soms de opvoedvraag- of het probleem te complex is en doorverwijzing vereist is. De opvoedambassadeurs kunnen gericht doorverwijzen door hun kennis van de sociale kaart.

Competenties

Sociale vaardigheid. Alle opvoedambassadeurs zijn sociaalvaardige individuen die vanwege deze vaardigheid gemakkelijk met ouders in contact kunnen maken. Zij hebben een open houding en stralen vertrouwen uit. Dat is belangrijk, want ouders moeten immers het gevoel hebben dat zij hun verhalen bij de juiste personen kwijt kunnen.

Communicatievaardigheden. De opvoedambassadeurs vertelden sterke communicatieve vaardigheden te bezitten, waardoor zij coachende en kritische vragen, met name in de eigen taal, kunnen stellen. Daarnaast vertelden zij dat ouders vaak met een andere vraag dan waar het eigenlijk om gaat naar hen toekomen. Bij doorvragen komen dan diepere zaken aan het licht die meer aandacht vereisen. Een vraag over slaapgedrag van een kind kan bijvoorbeeld eigenlijk gaan over huiselijk geweld.

Empathisch vermogen. De opvoedambassadeurs vertelden dat ouders zich kwetsbaar opstellen. Ze leggen opvoedvragen of -problemen bij hen neer en willen dat met hen wordt meegedacht. De opvoedambassadeurs geven aan geduld te hebben. Ze hebben veel inlevingsvermogen vanwaaruit ze de ouders helpen; ze denken mee en oordelen niet. Met deze competenties kunnen de opvoedambassadeurs de ouders een pallet aan mogelijkheden en oplossingen bieden.

Nog te verwerven kennis/competenties, scholing en training

Kennis en competenties. Er is gebleken dat niet alle opvoedambassadeurs groepsondersteuning of ondersteuning aan kwetsbare gezinnen met zwaardere problematiek bieden. De opvoedambassadeurs die kwetsbare gezinnen ondersteunen zien zichzelf als gezinscoach. De kennis en competenties die de opvoedambassadeurs al bezitten kan in enkele opzichten nog worden aangevuld. Voor de opvoedambassadeurs is het essentieel dat zij handvatten krijgen om kwetsbare gezinnen te kunnen ondersteunen met zwaardere problematiek en voor groepsondersteuning. De belangrijkste competenties die zij daarvoor moeten bezitten zijn omgaan met stress, grenzen kunnen stellen binnen de functie als opvoedambassadeur, groepen kunnen vormen en gesprekskaarten kunnen inzetten in groepsgesprekken. Over het ondersteunen van kwetsbare gezinnen vertelde respondent 4:

Of je het op de goede manier doet? Wijs je iemand wel naar de goede?(...) Hoe luister je beter naar zo iemand? Ik heb dan de neiging om te zeggen niet bij die man blijven, maar misschien moet je dat niet zeggen... Misschien schrik je iemand wel af... Ik vind het wel lastig in deze situatie om rustig te blijven... Je kunt wel een luisterend oor zijn... maar ja het doet natuurlijk wel wat met je.

Ook is naar voren gekomen dat het een zoektocht voor de opvoedambassadeurs is om te bepalen waar de grens ligt bij ondersteunen. Sommige opvoedambassadeurs gaan daar verder in dan andere. Hierover vertelde respondent 8:

Bewust of onbewust, je bent ook in je privéleven ermee bezig. Het is een eigenschap waar ik echt van af moet, maar ik moet niet alleen maar op het werk focussen, ik heb ook een privéleven, ik heb een gezin, en mijn eigen gezondheid is ook belangrijk.

Deelvraag III: Hoe moet samenwerking tussen de opvoedambassadeurs en het reguliere opvoedondersteuningsaanbod worden vormgegeven?

In dit stuk worden samenwerking tussen de opvoedambassadeurs en professionals uit het reguliere opvoedondersteuningsaanbod besproken.

Randvoorwaarden voor samenwerking

Zowel de opvoedambassadeurs als de professionals zijn ervan overtuigd dat de samenwerking zou moeten worden geïntensiveerd in het project WO (2021-2023). Een belangrijke voorwaarde voor de opvoedambassadeurs is vertrouwen. De opvoedambassadeurs vertellen dat ze niet altijd weten wat de agenda is van de professionals. Hierover vertelde respondent 4 “... Er zijn soms professionals die gemene bedoelingen hebben ... Ze zijn wel bezig met signaleren en politieagentje spelen.” Zij houden ouders het liefst zo lang mogelijk bij zich. Ze zijn huiverig om ouders door te verwijzen naar voorzieningen voor onder andere zwaardere problematiek, vanwege het risico dat ouders geregistreerd worden. Dit zou de vertrouwensband die zij met ouders hebben kunnen schaden. Daaraan voegen de professionals toe dat het belangrijk is om te weten wat je aan elkaar hebt, zodat je elkaar kan inzetten of op elkaar kan terugvallen. Volgens de professionals en de opvoedambassadeurs zijn meer dan incidentele ontmoetingen tussen hen nodig. Intensivering van de samenwerking kan volgens professionals op drie vlakken, die ik in deze paragraaf een voor een bespreek.

Inhoudelijke samenwerkingsvormen

Ten eerste kan worden samengewerkt op thema's en de uitwisseling en ontwikkeling van materiaal. Volgens respondent 5 “is het niet nodig om het wiel opnieuw uit te vinden.”

Ten tweede kunnen opvoedambassadeurs betrokken worden bij het bestaande trainingsaanbod van de professionele organisaties. Professionals gaven aan dat zij tijdens deze bijeenkomsten kunnen vertellen over de kennis die zij tijdens hun eigen trainingen hebben opgedaan. Na afloop van deze bijeenkomsten kan met de opvoedambassadeurs het verloop worden geëvalueerd. Daarnaast kunnen de opvoedambassadeurs meedenken met het aanbod van de organisaties om die bijvoorbeeld meer toe te spitsen op de behoefte van ouders. Andersom kunnen professionals structureel aansluiten bij de bijeenkomsten van de opvoedambassadeurs. In deze bijeenkomsten kan informatie worden uitgewisseld op casusniveau en kan worden geadviseerd. Hierover zei respondent 3: “Navraag doen bij

professionals. Het is wel leuk (...) als er iets voorkomt dat ik direct kan hulpverleners." Zo weten de partijen meer over elkaars rollen.

Tot slot is vanuit de opvoedambassadeurs een directe en vaste contactpersoon binnen de organisaties gewenst, waarmee zij buiten Stichting Stimulance om kunnen communiceren. Een deel van de professionals zouden buiten Stichting Stimulance, in samenspraak met de projectcoördinator, verder in gesprek kunnen gaan over onderwerpen waarmee ze te maken hebben of waar ze tegenaan lopen.

Discussie

Ouders met een niet-westerse migratieachtergrond hebben behoefte aan cultuursensitieve en laagdrempelige opvoedondersteuning, waar zij vanuit vertrouwen en herkenbaarheid in gesprek kunnen gaan over opvoedthema's. Opvoedambassadeurs bieden deze informele opvoedondersteuning. Aan de hand van theoretische en wetenschappelijke literatuur en interviews heb ik met mijn onderzoek getracht antwoord te geven op de volgende hoofdvraag: *Wat is de rol van opvoedambassadeurs op het gebied van informele opvoedondersteuning binnen het project WO (2021-2023) van Stichting Stimulance en wat hebben zij nodig om die rol te kunnen vervullen?*

Om beter zicht te krijgen op de rol van de opvoedambassadeurs in de informele opvoedondersteuning is hun huidige en nieuwe rol naast elkaar gelegd. Ook ben ik nagegaan welke kennis/competenties zij al bezitten en welke kennis/competenties zij nodig hebben om hun rol in het integraal project WO (2021-2023) te kunnen vervullen. Tenslotte heb ik verkend hoe de samenwerking met professionals uit het reguliere opvoedondersteuningsaanbod kan worden vormgegeven vanuit de nieuwe rol van de opvoedambassadeurs.

Dit onderzoek is relevant, omdat een duidelijke kadering en afbakening van de rol van de opvoedambassadeurs kan worden gebruikt om eventuele overbelasting te beperken. Uit deze studie zijn ten aanzien van deze zaken belangrijke bevindingen opgenomen, die in de volgende paragrafen worden besproken.

Nieuwe rol van de opvoedambassadeurs in het integraal project WO

Uit de vergelijking van de huidige project OAAZ en het nieuwe project WO (2021-2023) is gebleken dat de rol van de opvoedambassadeurs voor een groot deel hetzelfde blijft. De opvoedambassadeurs blijven zich bezighouden met laagdrempelige en cultuursensitieve individuele en groepssteuning, en verlenen emotionele, instrumentele/praktische, informatieve en normatieve steun. Wanneer extra expertise nodig is, verwijzen zij ouders door. Zo proberen zij een brug tussen ouders en professionals te slaan. Op deze manier spelen

zij als medeopvoeder ouders een belangrijke rol voor ouders en dragen zo bij aan het versterken van de PCS. (De Winter, 2011; Kalis, 2020; Kesselring et al., 2016).

Nieuw is dat in het nieuwe project voortaan alle opvoedambassadeurs kwetsbare gezinnen met zwaardere problematiek zullen ondersteunen en als gespreksleider groepsondersteuning bieden aan ouders aan de hand van gesprekskaarten. In het nieuwe project worden de taken en verantwoordelijkheden gelijkgetrokken en daarmee gestructureerd. Dit betekent dat de flexibiliteit wordt ingeperkt en de rol niet op verschillende wijze kan worden ingevuld (waardoor bijvoorbeeld de ene opvoedambassadeur zich met lichtere zorg bezighoudt en de andere met zwaardere zorg).

In het onderzoek van Van der Gaag en Klein (2012) wordt benoemd dat een duidelijke afbakening aan informele opvoedondersteuners kaders biedt waarop zij kunnen terugvallen, om bijvoorbeeld te kunnen bepalen tot hoever zij ouders kunnen begeleiden en welke taken tot hun werk behoren en welke niet. Deze kaders zijn vooral belangrijk als de algemene informele opvoedondersteuners zich op de grens van het (in)formeel circuit begeven en met zwaardere problematiek te maken krijgen. Voor hen wordt het inzichtelijke tot waar zij ondersteunen. In die zin beschermt de begrenzing ook tegen overbelasting. Dit is ook van toepassing voor de opvoedambassadeurs. Door de taken en werkzaamheden te begrenzen en die gelijk te trekken vindt uniformering plaats.

Het stellen van grenzen is een top-down aansturingsvorm (Van der Gaag & Klein, 2012). Bij een top-down aansturingsvorm worden besluitvormingen vanuit de sturende laag georganiseerd, zijn duidelijke taken afgesproken en is een manager of coördinator eindverantwoordelijk voor het behalen van bepaalde eindresultaten. Deze werkwijze past niet echt bij de Stichting Stimulance. Deze organisatie werkt vooral volgens een bottom-up structuur, waarbij een beroep wordt gedaan op eigen handelen en verantwoordelijkheid en mensen worden betrokken bij de besluitvorming. Het is aan te bevelen om beide vormen te combineren, dus zowel een duidelijke afbakening en kaders te bieden aan de opvoedambassadeurs, maar hen ook in de besluitvorming te betrekken.

Kennis/competenties, scholing en training

De resultaten wijzen uit dat de opvoedambassadeurs verschillende kennis en competenties bezitten om ouders te kunnen ondersteunen. Ze bezitten onder meer pedagogische kennis, kennis van de sociale kaart en weten wat er in een gezin speelt. Naast deze kennis bezitten zij verschillende competenties zoals: sociale vaardigheden (o.a. contact kunnen maken met ouders en vertrouwen), communicatieve vaardigheid (o.a. spreken in eigen taal en kritische en coachende vragen kunnen stellen) en empathisch vermogen (o.a. geduld

hebben). Dit resultaat is in overeenstemming met de verwachting dat opvoedambassadeurs binnen hun huidige rol kennis en competenties bezitten.

Niet door iedere opvoedambassadeur wordt in het project OAAZ groepsondersteuning of ondersteuning aan kwetsbare gezinnen met zwaardere problematiek geboden. In het project WO (2021-2023) wordt dat gelijkgetrokken. Daarom moeten alle opvoedambassadeurs leren hoe zij kwetsbare gezinnen kunnen ondersteunen met zwaardere problematiek, grenzen kunnen stellen binnen hun functie als opvoedambassadeur, groepen kunnen vormen en gesprekskaarten kunnen inzetten in groepsgesprekken bieden. Eerdere studies bieden daarvoor geschikte handvatten (Ponzoni & Distelbrink, 2016).

Samenwerking tussen opvoedambassadeurs en professionals

De opvoedambassadeurs en professionals zijn ervan overtuigd dat hun samenwerking kan en zou moeten worden geïntensifieerd. Een belangrijke randvoorwaarde voor de professionals is vertrouwen. Zij lijken niet altijd te weten wat de intenties van de professionals zijn en dat maakt hen huiverig om ouders door te sturen naar reguliere opvoedondersteuningsaanbod. Dit wordt in het onderzoek van Ponzoni en Distelbrink (2016) bevestigd.

Ook onderstrepen Ponzoni en Distelbrink (2016) het belang van persoonlijk contact tussen informele werkers en professionals, waarbij professionals de informele werkers informeren over het aanbod van de professionele organisaties en waar de partijen informatie kunnen uitwisselen, ook op casusniveau. Dit is ook van toepassing op de opvoedambassadeurs. Uit de bevindingen is gebleken dat opvoedambassadeurs en professionals behoefte hebben aan structureel contact. Daarnaast zijn verschillende samenwerkingsvormen nodig zoals: het betrekken van elkaar bij bestaand aanbod, uitwisselen op casusniveau en het ontwikkelen van materiaal. Om dit te doen zijn concrete samenwerkingsafspraken nodig waarin de rollen en taken van de opvoedambassadeurs en professionals duidelijk worden vastgelegd (Bellaart et al., 2020) Professionals bieden op deze wijze een helpende hand aan het begrenzen en afbakenen van de rol en taken van de opvoedambassadeurs (Ponzoni & Distelbrink, 2016).

Aanbevelingen

De rol van de opvoedambassadeurs is niet duidelijk begrensd. De eerste aanbeveling is dan ook dat verantwoordelijkheden en taken van de opvoedambassadeurs door Stichting Stimulance duidelijker aan de opvoedambassadeurs worden gecommuniceerd, maar de opvoedambassadeurs ook in de besluitvorming te betrekken.

De tweede aanbeveling is om opvoedambassadeurs te ondersteunen bij het verwerven en versterken van de benodigde competenties voor het begeleiden van gezinnen bij zwaardere problematiek, door scholing en training.

Tenslotte kan de samenwerking tussen opvoedambassadeurs en professionals worden versterkt en geïntensifieerd. De projectcoördinator van Stichting Stimulance kan professionals uitnodigen bij de maandelijkse intervisiemomenten van de opvoedambassadeurs, zodat opvoedambassadeurs en professionals informatie kunnen uitwisselen en casussen bespreken.

Sterke punten en limitaties

Sterke punten van mijn onderzoek vind ik dat ik een helder beeld heb gekregen van de rol van de opvoedambassadeur in het project WO (2021-2023), door deze te bekijken vanuit verschillende perspectieven. Dit is iteratief gebeurd, dat wil zeggen dat ik na inventarisatie van de resultaten nog een vierde perspectief heb toegevoegd ter aanvulling op een lacune. Hierdoor is door triangulatie een completer beeld gevormd en is de validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek verhoogd. Door de interviews heb ik inzicht gekregen in de rol van de opvoedambassadeurs, de (onduidelijke) begrenzing daarvan en hoe kan worden samengewerkt met professionals. Mijn onderzoek heeft concrete aanbevelingen opgeleverd en voegt daarmee iets toe aan de informele opvoedondersteuning. De opdrachtgever heeft ook aangegeven de aanbevelingen te waarderen.

Hoewel huidig onderzoek licht werpt op de rol van de opvoedambassadeur en de samenwerking met het reguliere opvoedondersteuningsaanbod, is een kleine respondentengroep (n=15) een beperking van dit onderzoek. De bevindingen van dit onderzoek moeten daarom met enige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd. Een andere limitatie is dat meer vrouwelijke (n= 12) dan mannelijke (n=3) respondenten zijn geïnterviewd, waardoor de perspectieven mogelijk te eenzijdig zijn.

In vervolgonderzoek kunnen de ervaringen van de opvoedambassadeurs in het nieuwe project worden geëvalueerd, dat wil zeggen hun ervaringen met de begrenzing en hoe de samenwerking met de professionals is vormgegeven. Met name kan worden nagegaan of de begrenzing inderdaad gevolgen heeft gehad voor overbelasting.

Conclusie

De opvoedambassadeurs bieden verschillende vormen van ondersteuning die eerder in het project OAAZ naar eigen inzicht en flexibiliteit werden ingestoken. In het nieuw project WO (2021-2023) worden de rol en de taken van de opvoedambassadeurs gelijkgetrokken en gestructureerd. Het is essentieel om de opvoedambassadeurs te helpen bij het begrenzen van hun rol en zo overbelasting te voorkomen. Dit kan wordt door Stichting Stimulance gedaan

door flexibiliteit in te perken en duidelijk te communiceren tot waar de rol en verantwoordelijkheden van de opvoedambassadeurs reikt. Op die begrenzing moet ook worden toegezien door de stichting Stimulance. De professionals kunnen hier een helpende hand in spelen door structureel contact met de opvoedambassadeurs te hebben.

Opvoedambassadeurs zijn vrijwilligers die vanuit een goed hart een waardevolle bijdrage leveren aan de versterking van de pedagogische civil society. Het is meer dan de moeite waard om hun werk en henzelf te beschermen.

Referentielijst

- Bandura, A., & McClelland, D. C. (1977). *Social learning theory* (Vol. 1). Prentice Hall.
- Bellaart, H., Achahchah, J., & Badou, M. (2019). *Duurzame bruggenbouwen: Een handreiking voor samenwerking tussen lokale migrantenorganisaties en formele instellingen*.
- Bergmans, A. (2017). *Opvoedingsondersteuning: uitgangspunten en praktijk*.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*.
- Centraalbureau voor de Statistiek. (2021). [Hoeveel mensen met een migratieachtergrond wonen in Nederland? \(cbs.nl\)](https://www.cbs.nl/nl-nl/onderzoek-en-publicaties/2021/10/hoeveel-mensen-met-een-migratieachtergrond-wonen-in-nederland)
- De Haan, M. (2011). The reconstruction of parenting after migration: A perspective from cultural translation. *Human Development*, 54(6), 376-399. [https://doi:10.1159/000334119](https://doi.org/10.1159/000334119)
- De Haan, M. J., Hofland, A., & Bucx, F. (2015). Steun van sociale netwerken.
- De Winter, M. (2011). *Verbeter de wereld, begin bij de opvoeding. Vanachter de voordeur naar democratie en verbinding*. Amsterdam: B.V. Uitgeverij SWP
- Distelbrink, M., Day, M., Badou, M., Cové, A., Achahchah, J., & Pels, T. (2020). *Moeders van de tweede generatie: hun waarden en behoeften aan steun*
- Distelbrink, M. & Pels, T. (2017). *Waardenopvoeding in diversiteit. Het begint met een gesprek*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- Distelbrink, M., Pels, T., Jansma, A., & Van der Gaag, R. (2012). *Ouderschap versterken. Literatuurstudie over opvoeding in migrantengezinnen en de relatie met preventieve voorzieningen*. <https://www.kis.nl/publicatie/ouderschap-versterken>
- Fassaert, T., Hesselink, A. E., & Verhoeff, A. P. (2009). Acculturation and use of health care services by Turkish and Moroccan migrants: a cross-sectional population-based study. *BMC Public Health*, 3, 332. [https:// doi: 10.1186/1471-2458-9-332](https://doi.org/10.1186/1471-2458-9-332)
- Gaag, R., van der, Klein, M., van der, Bulsink, D., Hermens, F., & Kroes, W. J. (2012). *Tien cases uit de pedagogische civil society: professionals en vrijwilligers werken samen*. http://www.expo.be/sites/default/files/atoms/files/tien-cases-uit-de-pedagogische-civil-society_2801_web.pdf
- Hamdi, A., Day, M., Jansma, A., Pels, T., & Distelbrink, M. (2018). *Ouders ondersteunen bij weerbaar opvoeden. Actieonderzoek vijf pilots*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- Ince, D., Van Yperen, T., & Valkestijn, M. (2018). *Top 10 beschermende factoren*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

- Kalis, E., (2020). *Samen opvoeden: het belang van medeopvoeders*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.
- Kesselring, M., De Winter, M., Horjus, B., & Van Yperen, T. (2013). Allemaal opvoeders in de pedagogische civil society. Naar een theoretisch raamwerk van een ander paradigma voor opgroeien en opvoeden. *Pedagogiek*, 33(1), 5-20.
- Kesselring, M., De Winter, M., Van Yperen, T., & Lecluijze, S. (2016). Partners in parenting: An overview of the literature on parents' and nonparental adults' perspectives on shared responsibilities in childrearing. *Issues in Social Science*, 4(1), 69-97.
- Putnam, R. (2001). Social capital: Measurement and consequences. *Canadian journal of policy research*, 2(1), 41-51
- Ponzoni, E. & Distelbrink, M. (2016). *Opvoedondersteuning in de multi-etnische wijk. Verbindingen tussen wijkteams en informele ondersteuners*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- RMO (2012). *Ontzorgen en normaliseren. Naar een sterke eerstelijns gezondheidszorg*. Den Haag: Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling.
- Sampson H, Johannessen IA. Turning on the tap: the benefits of using 'real-life' vignettes in qualitative research interviews. *Qualitative Research*. 2020;20(1):56-72.
doi:[10.1177/1468794118816618](https://doi.org/10.1177/1468794118816618)
- Stichting Stimulance. (2020). Projectbeschrijving Opvoedambassadeurs aan zet.
- Stichting Stimulance. (2018). Projectbeschrijving Weerbaar Opvoeden (2021-2023).
- Vélez-Agosto, N. M., Soto-Crespo, J. G., Vizcarrondo-Oppenheimer, M., Vega-Molina, S., & García Coll, C. (2017). Bronfenbrenner's bioecological theory revision: Moving culture from the macro into the micro. *Perspectives on Psychological Science*, 12(5), 900-910.
- Verhoeven, N. (2018). *Wat is onderzoek? Praktijkboek voor methoden en technieken*. (6^e dr.). Boom.

Bijlage A: Vignetten

1.1 Huiselijk geweld

Ibtissam heeft drie kinderen genaamd Faried (12), Musa (6) en Abu-bakr (2) en heeft de afgelopen jaren veel ruzie met haar man. Sinds een jaar zijn de ruzies fysiek geworden. Haar man wordt agressiever en daarover maakt Ibtissam zich zorgen. Ook merkt zij dat dit invloed heeft op de kinderen, doordat zij angstiger lijken te zijn geworden. Dit is met name te zien bij Faried en Musa. Zij willen niet meer alleen met hun vader zijn. Hierover wil zij navraag doen bij haar man, echter is zij bang dat dit leidt tot een ruzie. Door de onbesproken spanningen is de opvoeding geheel bij Ibtissam komen te liggen en dat brengt veel druk met zich mee.

Jij komt al enige tijd bij Ibtissam op bezoek. Zij vertelt je regelmatig over haar situatie. Daarnaast vertelt Ibtissam ook dat het tijd is voor actie. Zij weet niet waar zij het beste naartoe kan gaan en wie zij daarvoor moet hebben. Hierin vraagt ze jou om hulp.

1.2 Financiële problemen

Enes heeft een vrouw en drie kinderen. Enes ervaart de laatste tijden veel stress, omdat hij te horen heeft gekregen dat zijn baan wordt wegbezuinigd. Daarnaast gaat hij ook over de financiën en merkt hij dat het gezin diep in het rood staan. Vanwege de stressvolle situatie reageert hij kortaf op zijn familie en dat zorgt voor veel spanningen. Tussen zijn gezin en hem is weinig communicatie. Hij merkt dat zijn kinderen hem ontwijken en andersom doet hij dat ook. Dit doet hem veel pijn.

Enes ziet dat deze situatie niet alleen hem, maar ook het gezin verscheurt. Hij wil de situatie graag oplossen, maar hij weet niet goed hoe dat moet en waar hij moet zijn. Jij komt regelmatig bij hem over de vloer.

Enes vertelt je dan ook over zijn situatie. Daarnaast vertelt Enes ook dat het tijd is voor actie. Alleen weet hij niet waar hij het beste naartoe kan gaan en wie hij daarvoor moet hebben. Hierin vraagt ze jou om hulp.

Bijlage B: Topiclijst opvoedambassadeurs

1. Kennismaking en informed consent

- Voorstellen en informeren over doel onderzoek, rechten, manier van data verwerken, anonimiteit, consent voor opname
- Verwachtingen afstemmen, duur interview, ruimte (Verwachtingen afstemmen, duur interview (zijn anderen zoals, collega's, kinderen of partners in de buurt? Of is degene alleen?) e.d.

2. Achtergrondinformatie

- Leeftijd
- Geslacht
- Etnische achtergrond
- Woonplaats
- Hoelang werkzaam als opvoedambassadeur?

Vignetten bespreking:

3. Competenties

- Hoe zou jij als opvoedambassadeur handelen in de beschreven situatie? Wat zou jij doen als opvoedambassadeur
- Op welke kennis kan je terugvallen die je bezit om te kunnen handelen in de beschreven casus? (Welke informatie heb je om te helpen in deze situatie?) Mis je bepaalde kennis (mis je informatie om te kunnen helpen)?
- Welke kennis heb je nodig om je rol in de beschreven casus te kunnen vervullen? Heb je die ook? Hoe ervaar je die kennis? Wat vind je nog uitdagend? (welke informatie heb je als opvoedambassadeur nodig om te kunnen helpen in deze situatie?)
- Welke competenties (kennis, vaardigheden en attitude) zijn nodig om je rol te vervullen? Wat vind je nog moeilijk? (welke informatie, houding en vaardigheden heb je nodig om opvoedambassadeurs?)

4. Scholing/training

- Welke training/scholing heb je gevolgd om te kunnen handelen of je voor te bereiden in deze situatie? Hoe helpt het jou om te handelen in deze situatie?
- Welke training/scholing heb je nog nodig om te handelen in deze situatie? Hoe helpt het jou om te handelen in deze situatie?
- Vind je dat je voldoende scholing krijgt om te handelen in desbetreffende situatie vanuit Stimulance? Zo ja, op welke manier? Zo niet, wat is daarvoor nodig?

5. Informele opvoedondersteuning

- Naast de beschreven casus, met welke vragen komen ouders naar je toe?
- Op welke manier ondersteun jij ouders op emotioneel vlak? help je ouders door met ze praten over welke gevoelens de problemen thuis bij ze beroepen? Hoe doe je dat? (emotioneel)

- Op welke manier ondersteun jij ouders op instrumenteel/praktisch of informatief vlak? Verwijs je ouders ook door naar verschillende instanties? Zo ja, hoe doe je dat (instrumenteel/praktisch en informatief).

6. Samenwerking met het reguliere opvoedondersteuningsaanbod

- Naar welke organisatie wijs jij door in de beschreven casus en waarom?
- Wat is voor jou een belangrijke voorwaarde om door te verwijzen? Wanneer verwijst je door en wanneer probeer je het zelf op te lossen?
- Voor welke opvoedvragen maak jij gebruik van de sociale kaart?

Bijlage 3: topiclijst projectmedewerkers

1. Kennismaking en informed consent

- Informeren over doel onderzoek, rechten, manier van data verwerken, anonimiteit, consent voor opname
- Verwachtingen afstemmen, duur interview (zijn anderen zoals, collega's, kinderen of partners in de buurt? Of is degene alleen?) e.d.

2. Achtergrondinformatie

- Leeftijd
- Geslacht
- Functie

3. Veranderende rol van de opvoedambassadeurs

- Hoe ziet de rol van de opvoedambassadeurs eruit in het huidig traject
Opvoedambassadeurs aan zet? (Wat zijn de verschillen?)
- Hoe gaat de rol van de opvoedambassadeurs eruit zien in het toekomstig traject
Weerbaar Opvoeden (2021-2023)? (Hoe gaat het in het toekomstig traject eruit zien?)

Competenties en kennis in grote lijnen.

Kennis:

- Van handelen en gezinnen. Weten hoe met gezinnen om te gaan
- Weten hoe te handelen in een desbetreffende situatie dus, welke tips op welk

moment

- Sociale kaart: hoe door te verwijzen

Attitude:

- Open houding
- ondersteunend
- Vertrouwen

Vaardigheden:

Kunnen luisteren

Kritisch kunnen kijken naar situaties

In kunnen spelen op behoefte van ouders

- Communicatievaardigheden
- Laagdrempelige sfeer kunnen creëren
- Adviezen kunnen geven
- Ouders helpen

4. Competenties van de opvoedambassadeurs

- Welke competenties bezitten de opvoedambassadeurs volgens jou? (Kennis, attitude en vaardigheden) (aan welk profiel moeten zij voldoen)
- Wat hebben ze allemaal nodig om de rol te vervullen als opvoedambassadeur? (wat moeten ze allemaal in huis hebben?)
- In hoeverre vervullen zij die rol? (Hebben zij datgene ook in huis?)
- Wat hebben de opvoedambassadeurs nog nodig om hun nieuwe rol te kunnen vervullen?

Bijlage C: topiclijst reguliere opvoedondersteuningsaanbod

1. Kennismaking en informed consent

- Voorstellen en informeren over doel onderzoek, rechten, manier van data verwerken, anonimiteit, consent voor opname
- Verwachtingen afstemmen, duur interview, ruimte (zijn kinderen/vrouw in de buurt of is vader alleen) e.d.

2. Achtergrondinformatie

- Leeftijd
- Geslacht
- Organisatie
- Vestiging organisatie
- Functie

3. Samenwerking met de opvoedambassadeurs

- Wat weet jij van het project Opvoedambassadeurs aan zet en wat zij doen?
- Hoe heb je met de opvoedambassadeurs samengewerkt tot nu toe en hoe verliep dat?
- Hoelang werk je al samen met de opvoedambassadeurs?

- Wat is jouw visie op de samenwerking met de opvoedambassadeurs?
- Wat gebeurt er al op het gebied van de samenwerking? Wat kan er nog op het gebied samenwerkings met de opvoedambassadeurs? Wat kan de meerwaarde zijn van een samenwerking?
- Met welke vragen komen de opvoedambassadeurs naar jou toe?
- Waarin kunnen de rollen (jullie) elkaar nog versterken? Wat is daarin nodig? Hoe zou jij dat (of organisatie) dit kunnen aanvlagen?
- Zie jij mogelijkheden om de opvoedambassadeurs te kunnen ondersteunen? Wat is mogelijk vanuit de organisatie?

Uitleg geven over de huidige rol:

- Bieden steun door gesprekken te voeren met ouders
- Adviseren
- Maken ouders wegwijs in de sociale kaart en fungeren als brug
- Ten derde verwijzen zij ouders door naar verschillende instellingen, in samenspraak met stichting Stimulance en het regulier opvoedondersteuningsaanbod
- Signaleringsfunctie in de wijk en organiseren zij themabijeenkomsten in wijken om zo het pedagogisch klimaat te optimaliseren.

Nieuwe en extra taken:

- Gaan meer maatwerk leveren en autonoom te werk; huisbezoeken afnemen
- Prominentere rol in het project weerbaar opvoeden; ouders doorverwijzen naar de interventie
- Werken aan cultureel opvoedvideomateriaal
- Zie je mogelijkheden om samen te werken met de opvoedambassadeurs vanuit hun nieuwe rol? Zo ja, wat zijn je ideeën heb je hierover?
- In hoeverre is het gebruikelijk dat opvoedondersteuners en opvoedambassadeurs voor dilemma's komen te staan? Bijv. het dilemma tussen loslaten van een bepaalde situatie of casus en overlaten aan de professional of betrokken blijven bij de casus.
- Hoe ga je daarmee om? Welke grenzen en randvoorwaarden heb je nodig?
- Hoe kan de samenwerking tussen de opvoedambassadeurs en jullie worden gecontinueerd? Wat is hiervoor nodig om dit vorm te geven?

Bijlage 5: informatiebrief en informed consent

Beste,

Mijn naam is Belinda Tano en ik volg de master Youth, Education & Society. In opdracht van stichting Stimulance verricht ik onderzoek naar de competenties en perspectieven van de opvoedambassadeurs. Daarnaast wat de opvoedambassadeurs nodig hebben om hun rol in het toekomstig traject Weerbaar Opvoeden (2021-2023) te kunnen blijven vervullen. Daarbij hoe dit hierin kan worden afgestemd met het reguliere opvoedondersteuningsaanbod en hoe die samenwerking kan blijven voortbestaan. Door hier inzicht in te krijgen, kunnen er mogelijk grenzen worden gesteld aan de rol van de opvoedambassadeurs, om handelingsverlegenheid en overvraging in de toekomst tegen te gaan. Het verzamelen van de data loopt van 22 maart tot en met 15 april.

Om hier een goed beeld van te krijgen wil ik u graag interviewen. Het interview duurt 40 minuten en vindt wegens de corona-maatregelen via Microsoft Teams, Zoom of telefonisch plaats. Van het interview wordt een audio-opname gemaakt, zodat het vervolgens anoniem kan worden getranscribeerd. De audio-opname wordt op een beveiligde omgeving genaamd de U-drive bewaard en na het onderzoek verwijderd. Bij deze beveiligde omgeving kunnen alleen de begeleider van mijn onderzoek en ik.

Daarnaast worden de resultaten geheel anoniem verwerkt. Dit betekent dat de informatie niet te herleiden is. Gedurende het onderzoek kunt u uw deelname ten alle tijde afbreken en worden documentaties vernietigd.

Hopende u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Mocht u alsnog vragen hebben, kunt u daarmee terecht bij Eline van Houte (e.vanhoute@stimulance.org) of bij Belinda Tano (b.a.tano@students.uu.nl).

Tot slot voor deelname aan het onderzoek en het maken van een audio-opname is uw toestemming nodig. In de onderstaande sectie kunt u uw handtekening plaatsen. Deze brief met handtekening kunt u per mail terugsturen.

Informed consent

Bovenstaande informatie heb ik gelezen en begrepen. Mijn vragen zijn beantwoord en ik ga akkoord met deze informatie. Hierbij bevestig ik dat ik deelneem aan het onderzoek.

Naam:

Datum:

Handtekening:

Bijlage 6: Tabel 1

Overzicht gegevens respondenten

Respondent	Functie	Hoe lang werkzaam als opvoedambassadeur?	Leeftijd	Geslacht	Etniciteit	Woonplaats
1	Opvoedambassadeur	2 jaar	46	Vrouw	Marokkaans	De lshaven
2	Projectmedewerker Opvoedambassadeurs aan zet en Weerbaar Opvoeden	x	25	Vrouw	x	x
3	Opvoedambassadeur	4,5 jaar	42	Vrouw	Marokkaans	Barendrecht
4	Opvoedambassadeur	1 jaar	45	Vrouw	Marokkaans	Leidsche Rijn
5	Projectleider CJG Rotterdam	x	65	Vrouw	x	x
6	Opvoedambassadeur	6 maanden	38	Vrouw	Marokkaans	Leidsche Rijn
7	Opvoedambassadeur	2 jaar	40	Vrouw	Syrisch	Leidsche Rijn
8	Opvoedambassadeur	1 jaar	51	Vrouw	Pakistaans	Rotterdam
9	Pedagogisch opvoedondersteuning Twinkeltje opvoedonderste	x	35	Vrouw	x	x

	uning, Rotterdam						
10	Directeu r stichting Stimulance	x	5 1	M an	x	x	
11	Projectc oördinator Opvoedambass adeurs aan zet en Weerbaar Opvoeden	x	2 8	V rouw	x	x	
12	Opvoed ambassadeurs	2 jaar	3 6	M an	Eri trees	Ro tterdam	
13	Opvoed ambassadeur	3,5 jaar	4 1	M an	Syr isch	Ro tterdam	
14	Professi onal Ouders van betekenis in Utrecht	x	5 9	V rouw	x	x	
15	Professi onal brede school stichting Vreedzaam	x	5 6		x	x	

Noot. X betekent dat deze informatie niet bij de respondent is verzameld.